

NYOLCVANÉVESEN IS ÖRÖKIFJÚ AGÁRDY GÁBOR, A SZEGEDI SZÜLETÉSŰ NEMZET SZÍNÉSZE

Márai szövegeit nem lehet sügni

Gyerekszínészként ott volt már a Szegedi Szabadtéri Játékok indulásánál is. Tizenhat évesen egész szezonra szóló szerződést kapott a szegedi téátrumban. Hatvanöt év alatt száznál több szerepet eljátszott, a Kossuth-díjtól a Nemzet Színésze ki-tüntető címig mindent megkapott. A nyolcvanévesen is örökifjú Agárdy Gábort mostanában A gyertyák csonkig égnek című Márai-adaptáció Konrádjaként ünnepli a közönség.

– A szüleim sírját jöttem el Szegedre megújítani. Mondták az alsóvárosi temetőben, ne siessek annyira, ráér az 2005-ben is. Azt feleltem: nincs rá biztosíték, hogy meg tudom majd tenni. Rendeselek voltak, előre fizethettem. Azután sétáltam egy kicsit a városban, megnéztem a szülőházamat a Széchenyi téren, meg a színházat, ahonnan a pályám elindult. Édesapám korán meghalt, édesanyám özvegyen maradt három fiúval. A Széchenyi téri lakásban három szobánk volt, az egyiket kiadtuk Horváth József operaénekesnek, aki később a Milánói Scalában is fellépett.

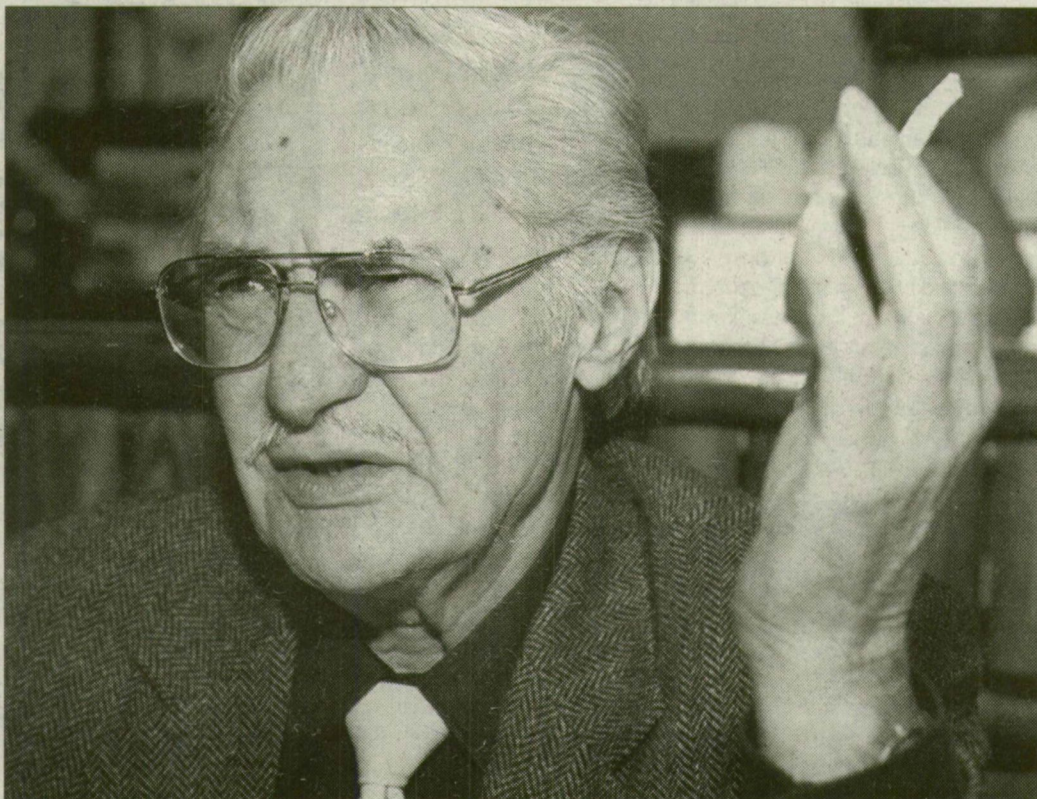
A SZÉCHENYI TÉR GENGSZTERE

Amikor gyerekszereplőt kerestek a színházban, ő mondta, hogy a szállásadójának a fia a Széchenyi tér gengsztere, aki a színpadon is biztosan feltalálna magát. Beléptem a színházba, és attól kezdve én lettem a legfegyvermezettebb, legodafigyelműbb gyerek. Varázslat történt velem, már nem akartam mozonyvezető, pilóta meg hajóskapitány lenni, csak színészként tudtam elképzelni az életemet.

Ott voltam már a szabadtéri indulásakor is. A Tragédiában, az athéni képben Miltiadész fiát játszottam. A harmincas években a honvédség hidászai építették fel a nyolcezer személyes, hatalmas Dóm téri nézőteret. Akkoriban nem volt hangosítás, mégis lehetett hallani az előadásokat.

1937. szeptember 1-jén írtam alá az első szerződésemet. Anynyira beleszerettem a színházba, hogy kimaradtam a Baross Gábor Főreáliskolából. Az ötödik gimnáziumba még beíratkoztam, édesanyám azt hitte, iskolába járok, csak a bizonyítványosztáskor tudta meg, hogy a fia már régen a színház szerződött tagja. Nagyszerű volt akkoriban a szegedi teátrum! A honvéd gyalogezred zenekara játszott operát és operettet a később világhírűvé lett Fricsay Antal vezényletével. A prózai társulatunk is verte a pestieket. Kolozsvár és Szeged volt a magyar színészet bölcsője, minden innen indult. Páger Antal, Mészáros Ági, Komlós Juci, Besenyei Ferenc is itt kezdte.

Thália papjaként hatvanöt éve szolgálom a közönséget. Sohasem szabad elfelejtenünk, hogy a publikumért vagyunk, a nézők tartanak el bennünket. Azt a szeretetet, amit az évtizedek alatt kaptam, nyolcvanévesen is igyekszem visszaadni. Így lesz ez, amíg gondolkodni, tanulni és mozogni tudok. A Pesti Magyar Színházban Avar Pistával ketten játszunk a kitűnő Márai-regény, A gyertyák csonkig égnek színpadi adaptációját. Olyan sikerünk van, hogy a 650 fős nézőtéren sokszor nyolcszázan nézik az előadást. A fal mellett és a lépcsőkön is állnak. Nagy boldogság Márai-szöveget mondani. Amikor elkezdtük a próbákat, azt mondtuk Avar Pistával: megpróbáljuk megtanulni a hatalmas szöveget, de

„A színháznak a nagy problémákat is kell közvetítenie, hogy az emberek – azok is, akik nem vesznek róluk tudomást – megértsék, milyen az élet.” Fotó: Schmidt Andrea

ha nem megy, fájó szívvel lemondunk róla. Márait ugyanis nem lehet sügni. Magam is megdöbbentem, hogy másfél hét múlva már fújtam a 86 oldalt. Ha valaki el akarta volna tőlem venni a szerepet, akkor megölöm. Alig várjuk az előadásokat, boldogság minden este, amikor játszhatjuk. Jó érzés lenézni a nézőterre, ahol az elűzött, régi közönséget látjuk. Máraival sikerült őket visszacsalogatnunk.

A SZÍNÉSZET FELADATA A TANÍTÁS

Minden „izmus” harminc évig tart, lassan a végére érünk az uralkodóvá vált „szívem ne rezdülj, szavam ne mozdulj” színházi stílusnak. Remélem, újra megértik: a színház arra teremtett, hogy a legvéresebb drámával is szórakoztasson. Két-három órára ki kell zökken-tünk az embereket a min-

dennapokból. Azt szeretném, hogy a színházba járás megint ünnep legyen, aminek a tiszteltetére méltóképp fel kell öltözni. Ehhez persze az is kell, a színész is tisztelje meg a nézőt azal, hogy odaadja neki a szívét-lelkét. Én erre tettem fel az életemet. Nem vagyok hajlandó agyament hülyeségekben, ocsmányságokban részt venni. Süttő András Balkáni gerléjét ma is játsszuk. Mondtam nemrégiben Andrisnak: sajnos még mindig megy a darabja. Hogy-hogy sajnos? – kérdezte. Sajnos, mert nem változott semmi. Ma is ugyanolyan aktuális. Pedig azt gondoltuk, nem kell majd ilyen darabokat játszanunk. Közben pedig nagyon is kell! A fiatalok őrlőngve nézik, mert belőle tudják meg, valójában mi történik ott. A színpad szószék, a színészet feladata, hogy tanítson. De ne iskolás módon,

és ne ocsmány politikai célok érdekében! A színháznak a nagy problémákat is kell közvetítenie, hogy az emberek – azok is, akik nem vesznek róluk tudomást – megértsék, milyen az élet.

IKONFESTÉS, A NYÁRI HOBBI

A színészetet a hivatásomnak tartom, a festés pedig a nyári hobbim. Az életemet köszönhetem neki, mert amikor a II. világháborúban orosz hadifogságba kerültem, „hazafestettem” magam. Minden táborparancsnok portréját elkészítettem. Kézről kézre adtak, addig festettem, amíg végül hazakerültem. A képeimet azért is szeretem, mert nem szólnak vissza. Régen beleszerettem már az ikonokba, mert vonz a kötött, letisztult szerkezetük.

Nagyon fáj, amikor elvet-

ték a társulatunktól a Nemzeti Színház nevet, és kényszerűségből Pesti Magyar Színház lettünk. Bennünket, örökös tagokat meghívtak ugyan az új Nemzetibe is, de azt mondtuk, nem megyünk. Az új igazgatónak, Jordán Tamásnak azt kívánom, sikerüljön megvalósítani a terveit. Ő egy kedves úriú, akinek van elképzelése és ízlése. Druklok neki. Én már biztosan nem lépek fel a Nemzetiben, bár Szikora János a Tragédiában is ajánlott szerepeket. Nehéz volna beleilleszkedni az új elképzelésekbe. Be kell látnunk, hogy nekünk is volt egy világunk, és most egy másik van, ami már nem a miénk. Idő kell, hogy kialakuljon az új Nemzeti szellemisége. Jó lenne, ha nem örült rendezők kitalálmánya-ira épülne, hanem maguk a művek kerülhetnének színpadra. Jordánnak volt egy nagyon szimpatikus mondata: minden közönségréteget ki akar szolgálni. A hagyományos nemzeti színházat éppúgy, mint a kísérletező újat. Csak ne keverje a kettőt, és akkor meglesz az eredménye.

Gyerekkorom óta engem csak a színház érdekel. Hála Istennek csodálatos társ ebben a feleségem. Ha ő nem lenne, talán már nem is lennék. Három évvel ezelőtt át-estem egy súlyos betegségen. Amikor az ember visszajön a halál torkából, átértékeli az életét. Csoda, hogy az Isten elég erőt adott ahhoz, hogy meggyógyuljak és újra dolgozhassak. Erre vágytam az intenzív osztályon, ahol nem hittem, hogy még egyszer visszatérhetek a színpadra. Mégis következett a pillanat. A hitet, a hivatástudatot soha nem szabad elveszíteni. Addig él az ember, amíg dolga van.

LEJEGYEZTE: HOLLÓSI ZSOLT

A DARVASI-DARAB A 25. ELŐADÁSHOZ ÉRKEZETT

Cserhalmi György Störr kapitányról

Cserhalmi György alakítja a budapesti Radnóti Színházban Darvasi László Störr kapitány című színdarabjának címszerepét. Abból az alkalomból kértünk tőle interjút, hogy a Füst Milán regénye (A feleségem története) alapján írt sikeres darabnak már a 25. előadása lesz december 12-én.

– Szereti ön Störr kapitányt?

– Micsoda kérdés! Különbem nem játszánám. Már Füst Milánál is szerettem.

– Miért?

– Mert közel áll hozzám az a gondolkodás- vagy életmód, amit ez az öregedő, határozott és kissé nyers ember követ. Mert én is ilyent szeretnék követni, ha lehetne, de persze nem lehet, mert a mi világunk már egészen más... A világ megváltozott.

– Jellemezné ezt a gondolkodás- vagy életmódot?

– Csak támpontokat tudok adni. Például: jó lenne világcsavargónak lenni. Jó lenne megérteni valahova a világcsavargásból, ahol az ember biztonságban érezheti magát. Jó lenne szembesülni azzal, hogy az em-

ber sehol sincs igazán biztonságban. Jó lenne nagykanállal enni az életet és jó lenne ettől gyomorrontásban szenvedni. Persze képletesen értem, amolyan pszichikai gyomorrontásra gondolok, amit Störr erős természete tud okozni saját magának... Hát, valahogy így lenni lenne jó. Ez persze Füst Milán kapitánya, Darvasi Lacié más.

– Amennyiben?

– Minden más a darabban, mint a regényben, legelőbb a főhős, hiszen Füst Milánál Lizzy, a feleség az abszolút főszereplő. Vagy mégsem? Pontosabb talán, ha azt mondom, a főszereplő az a metafizikai természetű értetlenség, amivel egy férfi egy nőhöz viszonyulni képes. Képtelen megfajítani. És megtartani. Mint Störr kapitány Lizzyt.

Cserhalmi György a Störr kapitány egyik jelenetében Kovács Adéllal (Lizzy). Fotó: Herner Dániel

– Störr az előadásban valahogyan intellektuálisabb alkatnak tetszik, mint a regényben.

– Persze, hiszen Füst Milán el tudja vinni, meg tudja mutatni olyan helyzetekben a kapitányt, amire nekünk nincs módunk. A színház lehetőségei korlátozottak és földhözragadtak, a képzelet pedig szárnyalhat, az író és az olvasó kedve szerint. A színpadon csak kávéházi- vagy lakásbel-sőt tudunk csinálni, tengert – se csendeset, se viharosat – nem. Hajót sem. Így hát a kapitányt nem tudjuk megmutatni az igazi közegében, a merészséget, fegyelmet, határozottságot követelő hajózás közben. A kávéházi miliőben pedig, ahol csak beszélni lehet, ez a tevékeny és nyers ember is jobbára csak a szavaival mutatkozhat meg.

– Milyen a színésznek „élő íróval” dolgozni?

– Akkor jó, ha az író közel engedik a színészhez a próbák során. Mert a színésznek ezer kérdése van. Akár egy-egy szónak

az értelmezése eldöntheti egy figura sorsát, úgyhogy jó, ha jelen van a szerző és meg lehet tudni, mire gondolt pontosan, amikor az illető szót választotta. Darvasi Laci gyakran ott volt a színházban, de – talán mert fiatal – egy kicsit úgy bántak vele a színháziak, mint kívülről jött emberrel. Ez nekem rosszul esett – és talán neki is. Igazán nem volt ebben bántó él, mégis... Talán úgy megy ez a dolog, hogy sok-sok színdarabot kell megcsinálni szegény „élő íróknak” ahhoz, hogy a színházi emberek „bevegék” őket.

– Cserhalmi Györgyöt viszont egy film „veszi be” nem-sokára, úgy tudni, viszonylag hosszú időre.

– Prágába megyek, kitüntető társaságban, kiváló művészekkel forgatunk egy filmet, amely egy észak-csehországi faluban játszódik 1942–43-ban. Arról szól, ahogyan megérinti ezt a falut a háború szele. Miután több évszakban kell felvételeket készítenünk, több mint egy évig lefoglal majd a forgatás.

SULYOK ERZSÉBET